

Titulus X

Stat' X.

DE IUDICIS PRONUNTIATIONIBUS

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ

Čl. 246

Druhy rozsudku

Causa principalis definitur a iudice per sententiam definitivam, salvo art. 265, § 1; incidens vero per sententiam interlocutoriam, firmo praescripto art. 222, § 1 (cf. can. 1607).

Soudce rozhodne hlavní záležitost konečným rozsudkem, při zachování čl. 265, § 1, nahodilou záležitost rozhodne mezitímním rozsudkem, při zachování čl. 222, § 1 (srov. kán. 1607).

1. Podle slov kán. 1607 je rozsudek rozhodnutím *causa* soudcem, pokud byla projednána cestou soudního procesu. Tato definice obsahuje následující prvky:
 - Musí se jednat o *causa*; to je v jazykovém pojetí procesního práva sporná věc, která je skrze *actio* a její přípuštění formalizována a vyřízena podle pravidel o soudním řízení. Kvůli skutečnosti, že se v řízení o neplatnost manželství jedná o stanovení osobního stavu, a nikoliv o nárok proti žalobnímu odpůrci, nepoužívá instrukce termín *actio*, ale *petito*.
 - Rozsudek rozhoduje o *causa*, tj. o oprávněnosti v tom uplatněného nároku, který je popsán v procesní otázce. Rozsudek je tedy odpovědí na *formula dubii* (čl. 135, § 1).
 - Co soudce nevyřídil *modo iudiciali*, také není *causa*. Na mysli je zde řízení o nedokonanosti, ve kterém není vyneseno žádné rozhodnutí, ale také není podána žádná žaloba, nýbrž je podán návrh. Do té míry je uvedení způsobu řízení v definici rozsudku nikoli skutečně definitorní, nýbrž tautologické.

Co nespadá do této definice, ale je rozhodnutím soudce, označuje procesní právo jako *decretum* (→ čl. 261).

2. Rozsudky jsou v procesním právu rozlišovány na konečné rozsudky (*sententiae definitivae*) a rozsudky o mezitímní (*sententiae interlocutoriae*). Konečný rozsudek uzavírá *causa principalis*, hlavní záležitost, která byla zahájena samostatnou žalobou. Rozsudek mezitímní naproti tomu rozhoduje o žalobě o nahodilé záležitosti, která byla projednána, předtím než mohlo být rozhodnuto o hlavní žalobě. Blíže → u čl. 224 a čl. 226.

Čl. 247

Morální jistota

§ 1. Ad declarandam nullitatem matrimonii requiritur in iudicis animo moralis certitudo de eiusdem nullitate (cf. can. 1608, § 1).

§ 1. K prohlášení neplatnosti manželství se u soudce vždy vyžaduje mravní jistota o záležitosti, která se rozsudkem rozhoduje (srov. kán. 1608, § 1).

§ 2. Ad certitudinem autem moralem iure necessariam, non sufficit praevalens probationum indiciorumque momentum, sed requiritur ut quodlibet quidem prudens dubium positivum errandi, in iure et in facto, excludatur, etsi mera contrarii possi-

§ 2. Právem vyžadované morální jistotě nestačí převaha důkazů a okolností, ale je zapotřebí, aby byla vyloučena každá rozumná pochybnost ať právní nebo skutková, i kdyby zůstala pouhá možnost opaku.

bilitas non tollatur.

§ 3. Hanc certitudinem iudex haurire debet ex actis et probatis (can. 1608, § 2).

§ 3. Tuto jistotu musí soudce získat z akt a důkazů (kán. 1608, § 2).

§ 4. Probationes autem aestimare iudex debet ex sua conscientia, firmis praescriptis legis de quarundam probationum efficacia (can. 1608, § 3).

§ 4. Důkazy musí soudce hodnotit podle svého svědomí, při zachování předpisů o účinnosti některých důkazů (kán. 1608, § 3).

§ 5. Iudex qui hanc certitudinem post diligens causae examen adipisci non potuit, pronuntiet non constare de nullitate matrimonii, firmo art. 248, § 5 (cf. cann. 1608, § 4; 1060).

§ 5. Soudce, který nemohl po podrobném rozboru záležitosti získat tuto jistotu, musí rozsudkem stanovit, že nekonstatuje neplatnost manželství, při zachování čl. 248, § 5 (srov. kánn. 1608, § 4; 1060).

1. Soudce, ať už je samosoudce nebo znamená termín „*iudex*“ jako zpravidla v řízení o neplatnost manželství senát, musí rozhodnout o podané žalobě a odpovědět na procesní otázku. Jen tehdy není žádný rozsudek potřebný, když řízení dospělo před rozsudkem k ochromení zánikem zahájeného řízení (→ čl. 146) nebo zpětvzetím (→ čl. 150), dále nikoliv, když se soudce uzná za absolutně nepřislušného a s ohledem na to zastaví řízení (→ čl. 79).

Morální jistota je nezbytná, aby mohla být stanovena neplatnost manželství. Nebylo-li jí dosaženo, platí § 5.

2. Při nalézání soudcovského rozhodnutí je třeba učinit dva kroky, které jsou ve vzájemné závislosti: V řízení o neplatnost manželství musí soudce přezkoumat hmotné manželské právo, zda z něj nevyplývá uplatněná neplatnost; potom se musí přesvědčit, zda je prokázána věcná poloha, která splňuje zákonné podmínky. Blíže k soudcovskému šetření → bod 6, ke skutkovému zjištění → čl. 8.
3. Soudce musí mít, jak požaduje § 1, pro právní a skutkovou polohu *moralis certitudo*, v německém jazykovém pojetí takzvanou „*moralische Gewißheit*“. Tento pojem nemá nic společného s morálkou. Jde však spíše, na rozdíl od přírodovědné jistoty nebo metafyzické jistoty, o přesvědčení, které se získá hodnotovým soudem.

Podle popisu papeže Pia XII. (v přímluvě k Rotě z 1. října 1942, AAS 34 [1942] 338-343) je morální jistota taková, která je charakterizována bráno pozitivně tím, že vylučuje každou důvodnou nebo rozumnou *pochybnost*, bráno negativně tím, že připouští *možnost* opaku.

Soudní rozhodnutí má deklaratorní povahu, poznání, nikoliv chtění, odůvodňuje rozsudek. V tomto smyslu je tvorba *moralis certitudo* rozpoznávací postup, žádné chtěné rozhodnutí (srov. dřívější označení rozsudku jako poznání).

Morální jistota předpokládá rozhodnost argumentů, o které se opírá. Jen ty lze pro sebe požadovat, která nemají žádnou rozumnou pochybnost po přezkoumání důslednosti argumentů, které vedou k přesvědčení.

4. Morální jistota se výslovně vymezuje „převahou hodnoty důkazů a indicií“, čím je naznačován americký termín *preponderance of evidence*. Rozhodnutí soudce není, která ze dvou alternativních možností – platnost nebo neplatnost manželství – má pro sebe více, neboť na straně platnosti stojí zákonná domněnka kán. 1060. Požadována je morální jistota o neplatnosti.

5. Morální jistota samosoudce je identická s jeho výsostně osobním nenahraditelným přesvědčením. *Moralis certitudo* senátu je naproti tomu je morální jistotou většiny soudců. Skutečnost, že v senátu mohou být podána odlišná vota, nesmí sloužit jako odůvodnění k tomu, že byla dána rozumná pochybnost, a proto dohromady nebyla možná žádná *certitudo moralis*. Senát rozhoduje většinou hlasů (→ čl. 31), vysoce osobní přesvědčení jednotlivých soudců je tedy hlasováním převedeno do nové, nadosobní reality, která potom nese rozsudek (k odlišnému votu – čl. 248, § 4).
6. Soudce musí získat morální jistotu o právním stavu. Tato poznámka není nadbytečná, neboť také prošetření právního stavu často nevede k přírodovědné jistotě, pokud se uváží samy problémy výkladu a další vývoj např. rotální jurisprudence.

Právní stav se neurčuje jen podle zákona, nýbrž také podle přirozeného nebo zjeveného Božího práva (srov. vývoj důvodu neplatnosti manželství psychicky podmíněné neschopnosti k manželství jurisprudence).

7. Protože je rozsudek závěrem použití právních podmínek na skutkový stav, musí soudce získat *certitudo moralis* také o něm. V procesech o neplatnost manželství hrají s ohledem na zpracovanou právní doktrínu hlavní roli vyšetření skutkového stavu a vyhodnocení důkazů. Čl. 247 pojednává výslovně o podkladech vyhodnocení skutkového stavu (§ 3, → bod 8) a kritériích hodnocení (§ 4, → body 9-10).
8. Spíše vedena zásadou „*Quod non est in actis, non est in mundo*“, rozumí kanonistika formulaci § 3, že soudce má získat jistotu *ex actis et probatis* leckdy tak, že má dát za základ akta a výsledky dokazování (scestný je překlad kán. 1608, § 2 v pověření DBK: „...dem entnehmen, was aufgrund der Gerichtsakten bewiesen ist“, neboť soudní akta nic nedokazují, nýbrž obsahují nanejvýš výsledky dokazování). Z pramene kán. 1869, § 2 CIC/1917, ze kterého je vybrán text čl. 247, § 3, lze vysvětlit, že „*acta*“ nejsou míněna akta, nýbrž události (participium pasivního perfekta z *agere*).

Ve skutečnosti nemá výklad pojmu „*acta*“ v § 3 jako „akta“ žádný smysl, neboť tyto jsou jen schránkou toho, co soudce musí dát rozsudku za základ. To jsou však události u soudu, obzvláště *petitio*, ale také ostatní návrhy a námitky stejně jako výsledky dokazování. Nadto nebyly akta a důkazy vedle sebe stojící věci, neboť výsledky dokazování jsou součástí akt.

Přestupek proti požadavku § 3 vynesení rozsudku na základě fakt, která nepatří k *acta probata*, vede k nespravedlivému rozsudku, který může být napaden odvoláním.

9. Jako zásada pro hodnocení důkazů platí, že má soudce následovat své svědomí.
Soudce má přezkumem jednotlivých důkazních prvků vytvořit celkové přesvědčení vzhledem k otázce, čím přispívají ke zjištění skutkového stavu, z něhož vyplyne podle zpracovaného právního stavu neplatnost manželství. Přitom není jen aditivem k řízení, kladením jednoho důkazního prvku vedle druhého, nýbrž prováděním celkového hodnotícího pohledu, ve kterém budou také brány v úvahu vzájemná působení mezi jednotlivými důkazními prvky.
10. Pro hodnocení některých důkazních prostředků stanoví instrukce pravidla:
 - pro výpovědi stran čl. 180 – čl. 182,
 - pro listiny čl. 185 – čl. 190,

- pro svědky čl. 201 – čl. 202,
- pro znalce čl. 212,
- pro domněnky čl. 215 – čl. 216.

Tato pravidla je třeba dodržovat v pozitivním stejně jako v negativním smyslu. Pokud čl. 185, § 1 říká pro veřejné listiny, že podávají důkaz, potom se pro soudcovskou jistotu nevyžaduje žádný další důkaz. Pokud naopak čl. 202 důkaz jedním samotným svědkem zpravidla vylučuje, potom může být jistota obhajitelně odůvodněna, pokud jsou dány tam jmenované výjimky.

11. Žalobu je třeba podle § 5 zamítnout, pokud soudce nezískal jistotu požadovanou podle § 1, aby byla dokázána neplatnost manželství. Zamítnutí žaloby přichází v úvahu, jen pokud soudce udělal vše, aby zabránil špatnému rozhodnutí. K tomu jej zavazuje právě v řízení o neplatnost manželství povinnost k pravdě (→ čl. 71 bod 3) stejně jako význam jeho rozhodnutí pro spásu duší stran.

Nedostatek jistoty může spočívat:

- v oblasti skutkového stavu, totiž tehdy, když dokazování nepotvrdilo bez pochybností tvrzenou skutkovou polohu, ale také tehdy, když výsledek dokazování dopadl proti žalobnímu tvrzení. Zde vzchází negativní meritorní rozsudek.
- v oblasti hmotného právního stavu, a to tehdy, když tvrzení a prokázaný skutkový stav nesplňuje skutkovou podstatu právní normy (v širším smyslu se zřetelem na nadpozitivní právo), nebo pokud použitelnost práva na skutkový stav zůstává pro soudce natolik pochybná, že nemá žádné *certitudo moralis*. Zde vzchází rovněž negativní meritorní rozsudek.
- v oblasti formálního právního stavu, pokud se v řízení na základě např. námitek ukáže, že uplatněný nárok je nepřijatelný, třeba v případě v kán. 1462, § 1 takzvané *exceptio litis finitae*, např. v případě čl. 9, § 2 věta první. Zde vzejde tzv. procesní rozsudek, který o *meritum causae*, o hmotném oprávnění nároku, nepojednává.

Čl. 248

Porada o rozsudku

§ 1. Expleta causae discussione, tribunalis collegialis praeses statuat, qua die et hora soli iudices, remotis quibusvis tribunalis ministris, ad deliberandum convenire debent; hic autem conventus, nisi peculiaris causa aliud suadeat, in ipsa tribunalis sede habeatur (cf. can. 1609, § 1; art. 31).

§ 1. Po poradě o záležitosti stanoví předseda senátu, kdy se sejdou jen soudci k zasedání o rozsudku, aniž by se ho účastnili ostatní soudní úředníci; pokud zvláštní důvod nevyžaduje něco jiného, koná se porada v sídle soudu (srov. kán. 1609, § 1, čl. 31).

§ 2. Assignata conventui die, singuli iudices scripto afferant vota sua de merito causae, cum rationibus tam in iure quam in facto, quibus ad conclusionem quisque devenerit (cf. can. 1609, § 2).

§ 2. Ve stanovený den zasedání přinesou soudcové své písemné návrhy rozsudku co do podstaty záležitosti, s odůvodněními po stránce skutkové a právní, jimiž dospěli ke svému závěru (srov. kán. 1609, § 2).

§ 3. Post divini Nominis invocationem, prolatis ex ordine singulorum votis

§ 3. Po vzývání Božího jména a po sdělení návrhů rozsudku jednotlivých soudců

secundum praecedentiam, ita tamen ut semper a causae ponente seu relatores initium fiat, habeatur discussio sub tribunalis praesidis ductu, praesertim ut constabiliatur quid statuendum sit in parte dispositiva sententiae (cf. can. 1609, § 3).

§ 4. In discussione autem fas unicuique est a pristino suo voto recedere, adnotatione suae recessionis in ipso voto facta. Iudex vero qui ad decisionem aliorum accedere noluit, exigere potest ut suum votum sub secreto ad tribunal superius transmittatur (cf. can. 1609, § 4).

§ 5. Quod si iudices in prima discussione ad sententiam devenire aut nolint aut nequeant, differri poterit decisio ad novum conventum scripto statutum, non tamen ultra hebdomadam, nisi ad normam art. 239 complenda sit causae instructio; quo in casu iudices pronuntiare debent: dilata et compleantur acta (cf. can. 1609, § 5).

§ 6. Constabilita decisione, ponens eam scribit sub forma responsionis affirmativae vel negativae ad propositum dubium, eamque subscribit una cum aliis iudicibus et unit fasciculo actorum.

§ 7. Vota singulorum iudicum actis adiungantur, in involucro clauso secreto servanda (cf. can. 1609, § 2).

1. Článek platí pro vynesení rozsudku senátem. Předpokládá základní výpověď proto, co stojí v čl. 31: „Sborový soud musí postupovat jako senát (*collegiatur*) a vynášet rozsudky většinou hlasů.“
2. Předseda senátu, poté co se konala písemná a eventuálně ústní diskuse ve smyslu čl. 240-čl. 245, stanoví termín pro schůzi soudců, při které má být vynesena rozsudek. Nejedná se přitom o jurisprudenční úlohu, nýbrž o úlohu soudní správy. Nejsou žádné pochyby, když soudní pořádek svěřuje určování termínů soudnímu vikáři nebo jím pověřenému.
3. Na tuto schůzi jsou pozváni pouze soudci jmenovaní ve věci (→ čl. 48). Jiní soudní úředníci se zasedání nesmí zúčastnit. Výjimka platí pro notáře, pokud mu předseda senátu oznámí usnesení většiny soudců, jak je to u mnoha soudů obvyklé. Podle § 6 jsou sice výslovně jmenovány podpisy soudců, přesto má být také zde použit čl. 62, § 1 a jeho vzájemný podpis bude potřebný.

v pořadí podle přednosti, ale tak, aby začínal zpravodaj, se koná rozprava pod vedením předsedy senátu, hlavně aby se stanovilo, co je nutné určit ve výrokové části rozsudku (srov. kán. 1609, § 3).

§ 4. Během porady je každému dovoleno odstoupit od svého dřívějšího návrhu rozsudku; toto ustoupení se zaznamená do jeho návrhu. Soudce, který nechce přistoupit na rozhodnutí jiných, může žádat, aby byl jeho návrh rozsudku při zachování tajemství zaslán vyššímu soudu (srov. kán. 1609, § 4).

§ 5. Jestliže soudcové nechtěli nebo nemohli dospět k rozsudku v první poradě, může být porada odročena na další zasedání, nejpozději do týdne, pokud podle čl. 239 není nutno doplnit objasnění záležitosti; v tom případě musí soudcové rozhodnout: odročuje se a akta musí být doplněna (srov. kán. 1609, § 5).

§ 6. Po vynesení rozhodnutí je má zpravodaj sepsat ve formě kladné nebo záporné odpovědi na předloženou pochybnost a společně s ostatními soudci je podepsat a připojit ke svazku akt.

§ 7. Návrhy rozsudku jednotlivých soudců musí být připojeny v uzavřené obálce akt a uchovány v utajení (srov. kán. 1609, § 2).

4. Výkon soudní jurisdikce včetně vynášení rozsudku je pozitivním právem zpravidla svázáno s územím diecéze nebo (u interdiecézních soudů) diecézí, pro které je soud činný (čl. 32, § 2). Uvnitř tohoto území mohou mít soudci své zasedání k rozsudku na každém místě, přesto má být sídlo soudu v normálním případě také sídlem schůze. Musí-li se vynášení rozsudku konat mimo uvedené území, je třeba podle čl. 85, § 1 zpravit dotyčného diecézního biskupa.

Toto ustanovení platí analogicky také pro samosoudce.

5. Soudci jsou povinni přinést s sebou na zasedání o rozsudku písemné návrhy rozhodnutí, které jsou v čl. 248, § 2 jinak než v kán. 1609, § 2 označeny jako vota. Tyto návrhy rozhodnutí obsahují:

- právní úvahy;
- skutkové úvahy;
- výsledek osobního nalezení rozhodnutí soudce.

Nepostačuje tedy, že soudce toliko přispěje tím, že votuje pro nebo proti neplatnosti manželství. § 2 požaduje, aby své votum připravil a vyhotovil se stejnou svědomitostí jako samosoudce.

6. Návrhy rozhodnutí jsou přibrány k aktům, ovšem musí být uchovány v tajnosti (§ 7), aby nebylo porušena tajnost zasedání (→ čl. 73, § 2).
7. Zasedání začíná vzýváním jména Božího (§ 3). Ve starém právu kán. 1874, § 1 stanovil, že rozsudek má být vyneseno po vzývání jména Božího. Z toho se vyvinul (odlišně uchopený) zvyk uvést takové vzývání před textem rozsudku. Přitom bývají užívány formulace (např. „Ve jménu Nejsvětější Trojice, Ve jménu Božím“ atd.), které na základě jejich paralely k formě civilních rozsudků („Ve jménu krále“, „Ve jménu lidu“, „Jménem republiky“) vzbuzují mylný dojem, že se jedná o rozhodnutí na místě Boha. To způsobilo kritiku s ohledem na omylnost také církevního rozsudků.

Formulování vzývání Boha, které je pojato také do rozsudku (→ čl. 253, § 1), se musí proto uskutečnit tak, aby byl znatelný modlitební charakter vzývání a nejevil se jako nasazení soudců na místo Boží.

8. Odevzdání vot v zasedání o rozsudku se má uskutečnit v určitém pořadí, přičemž je odkázáno na *praecedentia*, která již v novém právu není (dříve kán. 106 CIC/1917). Kromě nařízení, že zpravodaj (čl. 47) musí začít s věcným návrhem a že předseda vede rozmluvu, nepodává se z § 3 nic závazného.
9. Debata mezi soudci slouží k tomu, aby byl rozhodnut především tenor rozsudku, *pars dispositiva* rozsudku (§ 3). To je odpověď na procesní otázku (→ čl. 259, °1). Soudci mohou také určit odůvodnění, i když je to zpravidla úloha zpravodaje (→ čl. 249, § 2).
10. Návrhy rozsudku, které každý soudce přináší, nejsou nezměnitelné. Zasedání slouží k přípravě sborového aktu (→ čl. 31 ve spojení s kán. 119), tj. tvorbě společné vůle. K tomu nedochází srovnáním a výpočtem přinesených vot, nýbrž diskusí a hlasováním. V tomto hlasování nemusí soudce setrvat na návrhu rozhodnutí vytvořeném pro sebe, nýbrž mohou se nechat přesvědčit argumenty spolusoudců. Změnu jeho vota, tj. tenoru jeho návrhu rozhodnutí, poznamená soudce na textu svého vota, které je potom podle § 7 uchováno (§ 4 věta první).

11. Nové v právu CIC/1983 a následně v instrukci je, že soudce, který byl většinou senátu přehlasován, může podle § 4 svůj návrh rozhodnutí nechat přednést odvolacímu soudu. Utajení podle čl. 73, § 2 zakouší pro tento účel výslovnou výjimku. Předání se koná ale jen na soud dalšího stupně. Také není dovoleno předložit votum jiným osobám než soudcům dalšího stupně. Předání předpokládá odpovídající žádost soudce.
- Ke smyslu a problematice tohoto ustanovení → MK 1609, 11.
12. Výmazem klauzule „*si fiat appellatio*“ z kán. 1609, § 4 instrukce objasňuje, že sdělení přehlasovaného vota vyššímu soudu je také přípustné, pokud je tam řízení dovedeno nikoliv na základě odvolání, nýbrž na základě zaslání z úřední povinnosti podle čl. 264.
13. Instrukce neudává žádné údaje o tom, v jakém rozsahu má být odlišné votum zasláno: zda jen jako tenor nebo s důvody, s udáním jména soudce nebo bez něj. Ve skutečnosti by mohlo zaslání odchylného vota bez oznámení jména odchylujícího se soudce lépe ochránit tajnost zasedání a tím méně napadat svobodu soudce. Zaslání důvodů se ovšem jeví jako potřebné, má-li mít úprava nějakou funkci. Jinak by postačovalo oznámení poměru hlasování, což je podle čl. 73, § 2 zakázáno.
14. Je myslitelné, že soudci nebudou ještě při konání schůze chtít hovořit o rozsudku, protože např. chtějí ještě důkladněji uvážit argumenty spolusoudců nebo nechtějí odlišné mínění jednoduše přehlasovat. Odročení zasedání je přípustné, a to na dobu jednoho týdne.
15. Shledá-li senát, že je potřebné mimořádné dokazování podle čl. 239, potom je třeba toto nejprve provést, aniž by byla pro další zasedání o rozsudku stanovena lhůta. Pro tento případ předepisuje instrukce v čl. 248, § 5 formulaci usnesení: *dilata et compleantur acta*. Německá jazyková formulace se bude teprve muset vytvořit.
16. Odlišně než obvykle není formulace rozsudku zachycena notářem, nýbrž zpravodajem. Obsahově spočívá ve vyhovující nebo zamítavé odpovědi na procesní otázku, zda je dána neplatnost manželství, a to odděleno pro každý žalobní důvod (*caput nulitatis*, → čl. 135, § 3). Notář musí ale akt spolupodepsat (→ výše bod 3). Podpis pod odůvodnění rozsudku následuje podle čl. 249, § 3.

Čl. 249

Vyhotovení rozsudku

§ 1. In tribunali collegiali, ponentis seu relatoris est exarare sententiam, nisi forte in discussione visum fuerit iusta de causa hoc munus alii ex iudicibus committere (cf. can. 1610, § 2).

§ 1. U senátu má rozsudek vypracovat zpravodaj, ledaže z porady vyplyne, že se tento úkol ze spravedlivého důvodu přenesne na jiného soudce (srov. kán. 1610, § 2).

§ 2. Extensor motiva desumat ex iis quae singuli iudices in discussione attulerunt, nisi a maiore numero iudicum prae finita fuerint motiva praeferenda (cf. can. 1610, § 2).

§ 2. Tvůrce rozsudku vybere důvody z těch, které uvedli jednotliví soudci v poradě, neurčila-li většina soudců hlavní důvody (srov. kán. 1610, § 2).

§ 3. Sententia dein singulorum iudicum subicienda est approbationi (cf. can. 1610, § 2).

§ 3. Rozsudek je pak nutno dát jednotlivým soudcům ke schválení (srov. kán. 1610, § 2).

§ 4. **Si iudex sit unicus, ipse sententiam exarabit (can. 1610, § 1).**

§ 4. Jestliže soudil samosoudce, vypracuje rozsudek sám (kán. 1610, § 1).

§ 5. **Sententia edenda est non ultra mensem a die quo causa definita est, nisi, in tribunali collegiali, iudices gravi ex ratione longius tempus praestituerint (can. 1610, § 3).**

§ 5. Rozsudek je nutno vydat do jednoho měsíce ode dne, kdy byla věc rozhodnuta, pokud, v případě senátu, neposkytli soudci ze závažného důvodu delší lhůtu (kán. 1610, § 3).

1. Zpravidla je vyhotovení rozsudku věcí zpravodaje neboli ponense (čl. 47) se zohledněním důvodů, které soudci přednesli pro své návrhy rozhodnutí. Přitom také zapracuje námítky soudců, kteří hlasovali jinak než většina, aby učinil znatelnou šíři úvah. Odůvodnění ale nesmí podat vysvětlení poměru hlasování (→ čl. 73, § 2).
2. Byl-li proveden proces neplatnosti manželství podle čl. 30, § 3 samosoudcem, vyhotovuje rozsudek on.
3. Pokud byl zpravodaj, který je zpravidla pověřen vyhotovením rozsudku, v zasedání o rozsudku přehlasován, je tím dán spravedlivý důvod k přenesení této úlohy na jiného soudce senátu (→ čl. 47 bod 4).
4. Odůvodnění pro rozsudek sborového soudu bude stanoveno jen výjimečně sborovým aktem soudců, tj. vytvořením společné vůle. Proto je úkolem toho, kdo jej píše, skutkově a právně přesvědčivě odůvodnit tenor, na němž se soudci usnesli.
5. Rozsudek včetně jeho odůvodnění musí být soudci senátu jednotlivě schválen. Nikoliv všichni soudci sice odpovídají za odůvodnění stejným způsobem, pročez je zpravodaj jako takový označen v záhlaví rozsudku – v rozsudcích Římské Roty je hovořeno *sententia coram N. N.*, z čehož je podle rozšířeného mínění sdělen nikoliv předseda nýbrž zpravodaj –, přesto je také odůvodnění vyjádřením senátu, i když nebyl uskutečněn sborovým aktem. Úplný text rozsudku je proto třeba podepsat soudci (§ 3). Pro případ, že nějaký soudce nemůže podepsat, → čl. 258.
6. Rozsudek nesmí být vydán později než jeden měsíc po nalezení rozhodnutí senátem. Důvody pro rozsudek musí být soudcům jasné již při rozhodnutí a jimi přineseno s sebou. Následné vypracování je tedy jen otázkou redakce.

Pro rozhodnutí jímž se prodlužuje lhůta k prodloužení vyhotovení rozsudku, potřebuje senát závažný důvod. Zde nemá být ukvapeně uváděno pracovní vytížení. Často budou vyhotovení rozsudku zdržovat skutečné okolnosti, jako např. nemoc.

Čl. 250

Obsah rozsudku

Sententia debet:

Rozsudek musí:

1° **definire quaestionem coram tribunali agitata, data singulis dubiis congrua responsione;**

1° rozhodnout otázku projednávanou u soudu tím, že dá přiměřenou odpověď na jednotlivé pochybnosti;

2° **exponere argumenta seu motiva, in iure et in facto, quibus dispositiva sententiae pars innitur;**

2° vyložit argumenty neboli důvody, právní a skutkové, o něž se opírá výroková část rozsudku;

3° **apponere, si casus ferat, vetitum de quo in art. 251;**

3° připojit zákaz podle čl. 251, je-li to třeba;

4° statuere de expensis iudicialibus
(cf. can. 1611).

4° rozhodnout o soudních výlohách (srov. kán. 1611).

1. Tento kánon pojednává o materiálním obsahu rozsudku, zatímco čl. 253 se zabývá formální výstavbou. Co je v čl. 250 vypočteno, patří k nezbytnému obsahu, i když s různou závažností, jak vyplývá z různých nebo chybějících sankcí: Z prohřešku proti °1 vyplývá takzvaná nenapravitelná neplatnost (čl. 270, °8); z prohřešku proti °2 takzvaná napravitelná neplatnost podle čl. 272, °2, z prohřešku proti třetímu předpisu naproti tomu žádná sankce.
2. Rozsudek dává odpověď na *formula dubii*, která byla podle čl. 135 definována ve stanovení procesní otázky (otázek). Procesní otázka popisuje současně hranice rozhodnutí vydaného v rozsudku, stejně jako i nejmenší míru: Odpověď nesmí zůstat pozadu za otázkou nebo ji vyřídit jen zčásti. Neplatnost rozsudku podle čl. 270, °8 je tu ovšem jen tehdy, jestliže procesní otázka nebyla již jednou zčásti zodpovězena.

Každou jednotlivou otázkou *formula dubii* je třeba zodpovědět odděleně, pokud se neplatnost vztahuje k více důvodům neplatnosti. Pokud je přijato nápomocné (*subordinate*) *dubium*, musí být zodpovězeno, pokud dojde ke slovu. Příklad: Neplatnost manželství pro totální simulaci, nápomocně pro vyloučení nerozlučitelnosti; zde musí dojít na druhý důvod, (jen) pokud je zodpovězena záporně totální simulace. Kvůli povinnému přezkumu prvotního rozsudku zneplatňujícího manželství odvolacím soudem (→ čl. 264) a vykonatelnosti rozsudku jen u *duplex sententia conformis* (→ čl. 301, § 1) je radno rozhodnout o žalobních důvodech přijatých *sunordinate* také tehdy, pokud k nim nedošlo kvůli jinému žalobnímu důvodu v rámci rozsudku. Pokud jasné volní rozhodnutí proti nerozlučitelnému spojení bude překryto totální simulací, odvolací soud ale tu druhou nepovažuje za prokázanou, může případně dojít k potvrzení vyloučení nerozlučitelnosti projednávaného *subordinate*. Řízení potom nemusí být vráceno předchozímu stupni.

3. Odůvodnění skutkového a právního druhu patří k požadavkům, jejichž (úplné) nerespektování vede k napravitelné neplatnosti rozsudku podle čl. 272, °2. Jak musí tyto důvody vypadat a v jakém rozsahu musí být ve vlastním textu rozsudku uvedeny, není určeno. Doporučení dává čl. 254.
4. Rozsudek musí rozhodnout o nákladech, tj. určit jejich výši, pokud není stanovena náhradovým pořádkem podle čl. 303, a nařídit, kdo má nést náklady.

Čl. 251**Připojení zákazu manželství**

§ 1. Si pars in processu absolute impotens vel matrimonii incapax reperta fuerit incapacitate permanenti, vetitum sententiae apponatur quo, inconsulto ipso tribunali quod sententiam fert, a matrimonio novo ineundo prohibeatur.

§ 1. Shledá-li se v řízení strana zcela neschopnou soulože nebo na základě trvající neschopnosti nezpůsobilou k manželství, musí se k rozsudku připojit zákaz, kterým se jí zapoví vstoupit do nového manželství bez dotázání soudu, který vydal rozsudek.

§ 2. Si vero pars causa nullitatis ex dolo aut ex simulatione fuit, tribunal videre tenetur num, perpensis omnibus casus adiunctis, sententiae

§ 2. Jestliže však bylo důvodem strany pro neplatnost lstivé oklamání nebo simulace, musí soud při zvážení všech okolností záležitosti rozhodnout, zda se k rozsudku

apponendum sit vetitum quo a novo matrimonio ineundo prohibeatur inconsulto Ordinario loci in quo matrimonium celebrandum est.

připojí zákaz, kterým se jí zapoví vstup do nového manželství bez dotázání ordináře místa, v němž se má manželství uzavřít.

§ 3. Si tribunal inferius sententiae vetitum apposuerit, tribunalis appellationis est videre num id confirmandum sit.

§ 3. Připojil-li nižší soud k rozsudku zákaz, musí odvolací soud posoudit, zda se má potvrdit.

1. V kán. 1684, § 1 zmíněná možnost odvolacího soudu, aby ke svému rozhodnutí připojil zákaz uzavření nového manželství, není čl. 251 jen konkretizována, nýbrž byla i rozšířena na soud prvního stupně. Byl-li zde zákaz připojen, musí odvolací soud rozhodnout, zda bude potvrzen (§ 3).
2. Oprávnění disponovat zákazem manželství je podle ostatních ustanovení Kodexu kromě kán. 1684, § 1 připisováno ordináři (→ kán. 1077, § 1). Jedná se přitom o správní oprávnění. Ohledně důvodů pro vložení této klauzule do kán. 1684 není nic známo. To, že zákonodárce dal soudu kompetenci k připojení takového zákazu, by mohlo spočívat na úvaze, že potvrzující zneplatňující rozsudek způsobuje automaticky možnost opětovné svatby, která není zabrzděna žádným dalším odvoláním, takže je potřeba okamžitě postavené zábrany v případech odpovídajícího požadavku. Protože se soud pečlivě zabýval důvody pro neplatnost, a tím případně hledisky pro zákaz manželství, se jeví jako vhodná autorita k uložení takového zákazu.
3. Soudní zákaz manželství má jinou kvalitu než rozsudek, nemá ani jeho autoritu, ani věcnou fundovanost. Skutečnost, že soud nesoudil o nynějším okamžiku, nýbrž o okamžiku uzavírání manželství, vylučuje význam zákazu manželství podobný rozsudku. Báze rozsudku zneplatňujícího manželství a báze manželského zákazu se liší. Posledně uvedená není bezprostředně předmětem soudního rozhodnutí. Zákaz manželství je proto správní akt, který dává zákonodárce do rukou soudce.
4. Soudní zákaz manželství nemá pro strany závaznou účinnost obdobnou právní moci, která by odnímalá volnou dispozici ordináře, spíše ji ordinář může kdykoliv zrušit.
5. Podle kán. 1077, § 2 může jen nejvyšší autorita církve opatřit zákaz klauzulí vedoucí k neplatnosti manželství. Tím jsou soudy uložené zákazy manželství toliko záповědního druhu. Textové znění v čl. 301, § 1 to nevyjadřuje zřetelně. „... *possunt novas nuptias contrahere ... nisi vetito ...id prohibeatur.*“ Spíše platí, že strany *mohou* uzavřít nové manželství také tehdy, *pokud* je to zakázáno. To neplatí jen v případě, že manželství bylo prohlášeno za neplatné na základě neodstranitelného důvodu neplatnosti. Pro dotčenou stranu potom zneplatňující rozsudek nepřináší způsobilost k novému uzavření manželství.
6. § 1 pojednává o zákazu manželství při rozsudkem zjištěné trvalé neschopnosti k manželství, ať již ve formě impotence podle kán. 1084 nebo psychicky podmíněné nezpůsobilosti k manželství ve smyslu kán. 1095. Pokud má mít rozhovor se soudem před novým uzavřením manželstvím smysl, potom jen protože by nové posuzování věci soudem mohlo vést k tomu, že by se mohla ukázat při rozhodnutí procesu akceptovaná trvalost neschopnosti k manželství jako vyvrácena skutečností. Jako příklad toho, že je to nesporně možné, budiž jmenováno vyléčení impotence subsumované jako trvalé nedovolenými nebo nepřijatelnými prostředky.

Požádat je třeba soud, který rozsudek vynesl, nikoliv ten, který tento rozsudek a zákaz potvrdil podle § 3.

7. V případě, že manželství bylo prohlášeno za neplatné pro nedostatek vůle strany, její podvod nebo simulaci, může soud připojit zákaz manželství jehož eventuelní zrušení je příkázáno ordináři plánovaného nového uzavření manželství. Zde jde o přezkum správné vůle k manželství pro nové manželství, které nespadá do kompetence soudu.

Proč jsou jmenovány podvod a simulace, nikoliv však např. podmínka, nelze poznat. Pokud byla u prvního manželství stanovena podmínka, která se může opakovat – třeba plodnosti ženy –, nemůže se spoléhat na to, že při přípravě uzavření manželství podle obvyklého schématu bude seznána obnovená podmínka.

8. Soudem uložený zákaz manželství je závazný, jen pokud je potvrzen soudem následujícího stupně (§ 3, → také výše bod 1).

Čl. 252

Připomínka vyživovací povinnosti

In sententia partes moneantur de obligationibus moralibus vel etiam civilibus, quibus forte teneantur, altera erga alteram et erga prolem, ad sustentationem et educationem praestandam (can. 1689).

V rozsudku se poučí strany o mravních a také občanských povinnostech, kterými jsou případně vázány jedna vůči druhé a vůči dětem, co do výživy a výchovy (kán. 1689).

1. V zemích, ve kterých je rozvod manželství proveden státní autoritou se všemi civilně právními důsledky, má výzva čl. 252, která připomíná stranám jejich povinnosti navzájem a vůči dětem, stanoveno za cíl zdůraznit partnerům manželství prohlášeného za neplatné jejich trvající odpovědnost a varovat je před rušením vyživovacího a návštěvního práva nařízeného civilním soudem. Prohlášení neplatnosti manželství nemění nic na tom, že strany chtěly být spolu manžely a že jako takové žily, že o sobě navzájem vědí více než o jiných lidech, že eventuelně mají společné děti. Připomínka toho by mohla zdůraznit, že zneplatňující rozsudek není rozvodem, ale také ani výzvou k zapírání minulosti.
2. V zemích, ve kterých církevní prohlášení neplatnosti znamená současně rozvod manželství ve vztahu k občanskoprávním účinkům, nejsou práva výživy a péče jen předmětem doprovodné připomínky, nýbrž samého rozsudku.
3. Dodržování povinností, jak jsou jmenovány v čl. 252, je také třeba zkoumat při připouštění k novému uzavření manželství (kán. 1071, § 1, °3).

Čl. 253

Struktura rozsudku

§ 1. Sententia, post divini Nominis invocationem, exprimat oportet ex ordine qui sit iudex aut tribunal; qui sit actor, pars conventa, procurator, nominibus et domiciliis rite designatis, defensor vinculi necnon promotor iustitiae, si in iudicio partem habuerit (cf. can. 1612, § 1).

§ 1. Rozsudek po vzývání Božího jména uvede zpravidla, kdo je soudcem nebo kdo je v senátu, kdo je žalobce, žalovaná strana, prokurátor, s řádně uvedenými jmény a bydlišti, obhájce svazku a ochránce spravedlnosti, jestliže se účastnili řízení (srov. kán. 1612, § 1).

§ 2. Referre postea debet breviter facti

§ 2. Dále musí uvést zkráceně skutkové

speciem cum partium conclusionibus et formula dubiorum (can. 1612, § 2). okolnosti se závěry stran a zněním formulace pochybností (kán. 1612, § 2).

§ 3. Hisce subsequatur pars dispositiva sententiae, praemissis rationibus tam in iure quam in facto quibus innititur (cf. can. 1612, § 3). § 3. Následuje výroková část rozsudku s uvedením hlavních důvodů, právních a skutkových, o něž se opírá (srov. kán. 1612, § 3).

§ 4. Claudatur cum indicatione loci, diei, mensis et anni in quibus prolata est et cum subscriptione omnium iudicum, vel iudicis unici, et notarii (cf. can. 1612, § 4). § 4. Ukončí se uvedením místa, dne, měsíce a roku vynesení rozsudku a podpisem všech soudců nebo samosoudce a notáře (srov. kán. 1612, § 4).

§ 5. Addantur insuper notitiae num sententia statim executioni mandari valeat et de modo quo impugnari possit necnon, si casus ferat, de transmissione causae ex officio ad tribunal appellationis (cf. cann. 1614; 1682, § 1). § 5. Dále se musí připojit údaje, zda je rozsudek vykonatelný a jak může být napaden, a je-li to třeba, zda se zašle z úřední povinnosti k dalšímu řízení o záležitosti odvolacímu soudu (srov. kánn. 1614; 1682, § 1).

1. Kánon 1612 stanoví stavbu zápisu rozsudku tím, že je předepsáno jak záhlaví, to je část s technickými údaji (§§ 1 a 4), tak také členění.

Potom vypadá rozsudek, který se má členit do čtyř částí, následně:

- I. Vyzvání jména Božího (Preamble);
uvedení soudu, soudce,
uvedení stran a jejich prokurátorů, každého jménem a bydlištěm,
jméno obhájce svazku a ochránce spravedlnosti, pokud se účastní.
- II. Nesporný skutkový stav (*Species facti*),
tvrzení stran včetně uplatněných nároků,
procesní otázka jak byla podle čl. 135 stanovena.
- III. Uvedení právních (*In iure*) a skutkových (*In facto*) důvodů (→ čl. 250,
°2) rozsudku,
tenor rozsudku,
konečné rozhodnutí (→ čl. 250, °4).
- IV. Datum rozsudku,
místo rozsudku,
podpisy soudce nebo členů senátu,
podpis notáře.

(poučení o opravných prostředcích)

2. Text rozsudku začíná vyzváním Boha. Je důležité dát pozor na to, aby bylo i pro čtenáře rozsudku znatelné, že se jedná o modlitbu, a nikoliv o formulaci, která vstupuje namísto civilněsoudního „Ve jménu lidu“ resp. „Jménem republiky“ (→ čl. 248 bod 7).
3. Je nápadné, že mezi údaji o osobách zúčastněných na řízení nejsou jmenování advokáti. Tím je znovu zřetelné, že hrají jen poradní roli, a tím jsou v jistém smyslu k řízení vně stojícími.
4. *Facti species* je nesporný skutkový stav, tedy ten, který je podle souhlasného přednesu stran nebo na základě dat poznatelných z akt nepopíratelným skutkovým stavem, např. údaje o uzavření manželství a době jeho trvání.

5. Pod *conclusionis partium* se skrývají tvrzení stran skutkového druhu, tedy přednes o skutkovém stavu, o který se opírá napadení manželství, resp. jeho popírání nežalující stranou.
6. Dále je třeba v první části rozsudku uvést procesní otázku, na kterou má rozsudek ve svém tenoru odpovědět (→ čl. 250, °1). Zde je třeba převzít text *formula dubii* (čl. 135).
7. § 3 si zachoval svébytné nařízení, aby tenor rozsudku byl položen za důvody, to je skutečnosti zjištěné dokazováním a právní subsumpce. To je v rozporu jak se zájmem adresáta rozsudku, tak také se strukturou soudcovského vyjádření: Musí-li být rozsudek vyvozován z podkladů, tak je třeba jej přece formulovat jako autoritativní výrok, jehož odůvodnění nebude vyloženo induktivně, nýbrž deduktivně: soudce soudí a následně objasňuje, proč tak činí.

Vzdor tomuto v § 3 předvídanému pořádku není zakázáno vyhovět stylu příslušné země např. tím, že tenor rozhodnutí bude postaven již na začátek části II. a potom opakovaně připojen k důvodům. Přitom se může první údaj omezit na sdělení, zda bylo žalobě vyhověno, zatímco druhá podá úplnou odpověď na sporné otázky, tedy také (rozhodně v řízení o neplatnost manželství) musí jmenovat *capita* rozhodnutí.

8. Nákladové rozhodnutí ukončuje část III., který byl započat důvody rozsudku.
9. Záhloví části I. pokračuje v části IV. následujícími údaji:
 - datem vynesení rozsudku, tj. zasedání, ve kterém soudci podle čl. 248, § 6 vydali rozsudek (některé soudy nižší instance udávají den vyhotovení a podepsání rozsudku, tato praxe je přípustná);
 - místo vynesení rozsudku;
 - podpisy soudce nebo členů senátu;
 - podpis notáře.

Pro případ, že soudce již nemůže dát svůj podpis, pomáhá čl. 252.

10. Také jiné nedostatky v záhlaví než chybějící podpisy mohou mít podle čl. 272, °4 za následek takzvanou napravitelnou neplatnost rozsudku, totiž chybějící údaje data a místa vynesení rozsudku. Oprávněně provedla instrukce ve vztahu k chybějícím podle čl. 253, § 4 skrze čl. 260 jinou úpravu: Soud může nedostatek narovnat z úřední povinnosti a chybějící údaje dodatečně doplnit. Na vypuštění klauzule neplatnosti v čl. 272, ° 4 se patrně zapomnělo.
11. Následuje poučení o tom,
 - zda strany mohou vstoupit ihned po rozsudku do nového manželství; to nebude případ prvostupňového rozsudku, také nikoliv u vyššího stupně, který poprvé vyslovil neplatnost manželství;
 - zda a jak může být rozsudek napaden; k tomu patří oznámení odpovídajících lhůt;
 - zda bude rozsudek podle čl. 264 z úřední povinnosti zaslán k přezkumu odvolacímu soudu.

Dostatečné poučení o odvolacích lhůtách je předpokladem k tomu, aby tyto lhůty běžely (kán. 201, § 2).

Čl. 254

Důkladnost vyložení

§ 1. Sententia, vitata nimia sive brevitate sive diffusione, in exponendis argumentis tam in iure quam in facto perspicua ac in actis et probatis fundata sit oportet, ut pateat qua via iudices ad decisionem ferendam pervenerint et quomodo ius factis applicaverint.

§ 2. Expositio vero factorum, prout natura rei postulat, prudenter et caute fiat, remota qualibet offensione partium, testium, iudicum aliorumque ministrorum tribunalium.

§ 1. Rozsudek se musí vyhnout přílišnému zkrácení i rozvlácnosti, a musí být jasný při vyložení skutkových a právních důvodů a podložený akty a důkazy, aby bylo zřetelné, jakým způsobem dospěli soudci k rozhodnutí a jak aplikovali právo na skutečnosti.

§ 2. Vyložení skutečností, tak jak to požaduje povaha věci, musí být rozumné a opatrné, vzdálené jakémukoliv útoku vůči stranám, svědkům, soudcům nebo ostatním soudním úředníkům.

1. Úkolem rozsudku je předně učinit stranám rozhodnutí soudu srozumitelným. K tomu musí obsahovat všechny potřebné údaje, které postup zdůvodnění logicky vyjevují.

Postup řízení je třeba popsat, počínaje žalobou a pokračuje před stanovení procesní otázky a eventuální námitky a návrhy stran až k vynesení rozsudku senátem.

Právní podklady rozhodnutí ohledně napadnutého manželství je třeba uvést a rozumně objasnit. Přitom se neoslovuje v první řadě odvolací soud, nýbrž strany. Mohou ale být dány dobré důvody vysvětlit právní stav důkladně a s širší podporou Rotální judikatury a literatury, pokud je rozhodován neobvyklý nebo právně obtížný případ.

Výsledky dokazování musí být představeny a dány do souvislosti s právními vývody (→ níže bod 3). Musí být vysledovatelné, jak vyplynul z aplikace práva na dokázaný skutkový stav tenoru rozsudku.

2. Z vysvětlení právních důvodů spíše nevyplývají žádné problémy, spíše ale mj. z přednesu skutkového stavu. Zváží-li se, že podle čl. 258, § 1 dojde rozsudek do rukou stran, a tím mimo kontrolu soudu, zatímco nahlédnutím stran do akt (→ čl. 229) se tyto nedostanou k držení písemných podkladů, potom je znatelné, že rozsudek umožňuje pozdější zneužití.

Pokud vyvstane problém, že by úplný přednes skutkového stavu v rozsudku mohl vést k následným škodám, k rozepřím a k eventuelním civilněsoudním střetnutím, musí postačovat namísto odpovídajících údajů v rozsudku odkázání na blíže označená místa v aktech. Tím je postaven do polohy, že musí načíst stav věci nejen odvolací soud, nýbrž také strany, pokud se účastní na řízení, v každém případě ale jejich advokáti.

3. Při otázce, jaký rozsah přednesu důkazních výsledků má obecně mít, stojí proti sobě:

- na jedné straně zájem na rozsudku, který bude sám o sobě průkazný a pro vyšší stupeň (především v dekretálním řízení podle čl. 265, § 1) přesvědčivý,
- na druhé straně zájem na krátkém textu, neopakující celý důkazní materiál úsporně, a tím také rychleji zpracovatelném.

Kompromis může spočívat v tom, že rozsudek uvede všechna podstatná fakta, ohledně jednotlivostí ale odkáže při uvedení přesného naleziště na akta. Přitom je

třeba podstatným faktům rozumět tak, že z nich strany mohou zjistit, jaký skutkový stav byl soudci položen do základu výroku rozsudku.

- Právním § 2 při vysvětlení stavu věci vyzývá k odvrácení zraňování účastníků procesu nebo třetích osob. Moudrý a opatrný způsob vyjadřování zajistí, že může být rozsudek stranami akceptován jako věcný a nestranný.

Že je varováno před urážkami soudců a ostatních soudních úředníků, není bez zkušenostního pozadí. Při vzájemném styku soudů v instančním postupu je namístě slušnost.

Čl. 255

Nahrazení podpisu

Quod si iudex mortis, gravis infirmitatis vel alius impedimenti causa sententiae subscriptionem apponere non possit, satis est ut praeses collegii vel Vicarius iudicialis id declaret, addito exemplari authentico partis dispositivae sententiae ab eo iuxta art. 248, § 6 die iudicii subscriptae.

Nemůže-li soudce z důvodu smrti, těžké nemoci nebo jiné překážky připojit k rozsudku svůj podpis, stačí, aby to předseda senátu nebo soudní vikář potvrdil a připojil autentické vyhotovení výrokové části rozsudku, který jím byl podepsán podle čl. 248, § 6 v den vynesení rozsudku.

- Soudci činí podpis konstitutivní pro platnost rozsudku na konci svého zasedání po stanovení tenoru rozsudku (→ čl. 248, § 6). Další podpisy, které jsou vyžadovány čl. 253, § 4, vyjadřují souhlas s vyhotoveným rozsudkem ve smyslu čl. 249, § 3. Na nich platnost rozsudku nezávisí.
- Mezeru CIC uzavírající čl. 255 předvídá v případech, ve kterých soudci nemohou podepsat podle čl. 253, § 4, že předseda senátu nebo – to přichází v úvahu především pokud má sám předseda překážku podpisu – soudní vikář potvrdí překážku. Má připojit ověřené vyhotovení svého času podepsaného tenoru rozsudku.

Protože bude otázka po chybějícím podpisu akutní jen při vyhotovování rozsudku, který má nést originální podpisy a zůstat u akt, je tento předpis lehce dodržitelný. Vyhotovení rozsudku, jak je v průběhu zveřejnění rozsudku podle čl. 258, obdrží strany, nemusí nést žádné originální podpisy, zde postačí potvrzení notáře, že byl rozsudek zákonně podepsán, případně podepsán za použití čl. 255.

Čl. 256

Aplikace na mezitímní rozsudek

Regulae superius positae de sententia definitiva, sententiae quoque interlocutoriae aptandae sunt (can. 1613).

Výše uvedená ustanovení o konečném rozsudku se přiměřeně použijí na mezitímní rozsudek (kán. 1613).

Když musí být nahodilá záležitost rozhodnuta rozsudkem (→ čl. 224, § 1), je třeba přiměřeně použít pravidla o konečném rozsudku.

Čl. 257

Brzké oznámení

§ 1. Sententia quam primum publicetur; eaque ante publicationem

§ 1. Rozsudek se co nejdříve vyhlásí; před vyhlášením nemá žádnou právní účinnost, i

nullam vim habet, etiamsi dispositiva pars, iudice permittente, partibus significata sit (cf. can. 1614).

když byla výroková část se souhlasem soudce sdělena stranám (srov. kán. 1614).

§ 2. Si locus est appellationi, una cum publicatione sententiae, explicita mentione facta de facultate adeundi Rotam Romanam praeter tribunal appellationis loci, indicandus est modus quo appellatio interponenda et prosequenda est (cf. can. 1614).

§ 2. Je-li možnost podat odvolání, pak se zároveň s vyhlášením rozsudku uvede způsob, jak odvolání podat a následovat, s výslovnou zmínkou o možnosti obrátit se na Římskou rotu vedle místního odvolacího soudu (srov. kán. 1614).

1. Oznámení rozsudku má následovat pokud možno brzo. Čl. 249, § 5 pro to stanoví lhůtu jednoho měsíce po rozhodnutí soudců o tenoru.
2. Nepřímým způsobem § 2 vypovídá, že již po zasedání o rozsudku smí být stranám s dovořením soudce, resp. senátu sděleno rozhodnutí o stanovení tenoru předem. Toto oznámení však nemá žádné právní účinky; nedává do chodu lhůty opravných prostředků a nepůsobí právní moc nastupující eventuálně oznámením úplného rozsudku.
3. Pokud připadá v úvahu odvolání – to není možné v případech čl. 280, – je třeba strany poučit o tom jak, kde a v jakých lhůtách mohou předložit odvolání. Toto poučení je nezbytné, protože jako předpoklad pro běh lhůty k odvolání (kán. 201, § 2) přece je ve službě pokud možno rychlého ujištění o osobním stavu.
V tomto poučení o opravných prostředcích má být výslovně poukázáno na to, že odvolání může být směřováno k Římské Rotě.
4. Odlišně od kán. 1614 omezuje čl. 257, § 2 poučovací povinnost na odvolání, což je správné. Poukazovat na lhůty stížnosti na neplatnost (deset let podle čl. 271, tři měsíce podle čl. 273), je právě tak málo smysluplné jako poukaz na tento mimořádný opravný prostředek vůbec.

Čl. 258

Oznámení rozsudku

§ 1. Publicatio seu intimatio sententiae fit vel tradendo exemplar sententiae partibus aut earum procuratoribus, vel eisdem transmittendo idem exemplar ad normam art. 130 (cf. can. 1615).

§ 1. Zveřejnění neboli oznámení rozsudku se může provést buď předáním rozsudku stranám nebo jejich prokurátorům, nebo zasláním téhož vyhotovení podle čl. 130 (srov. kán. 1615).

§ 2. Sententia simul eademque ratione vinculi defensori et promotori iustitiae, si partem in iudicio habuerit, semper notificari debet.

§ 2. Stejným způsobem se musí rozsudek vždy oznámit obhájci svazku a ochránci spravedlnosti, pokud se účastnil řízení.

§ 3. Quod si pars expresse declaraverit se quaslibet notitias circa causam recusare, censetur se facultati obtinendi exemplar sententiae renuntiasse. Quo in casu, servata lege particulari, eidem notificari potest dispositiva sententiae pars.

§ 3. Jestliže strana výslovně prohlásí, že odmítá jakýkoli druh informací o záležitosti, předpokládá se, že se zřekla svého práva obdržet vyhotovení rozsudku. V tomto případě se jí může při zachování místního zákona doručit výrok rozsudku.

1. Zveřejnění rozsudku, které bylo právem zasazeno do pojmů *publicatio seu intimatio*, je předání úplného rozsudku stranám nebo jejich prokurátorům. Dojde k němu buďto tak, že strany u soudu obdrží vyhotovení, nebo doručením podle čl. 130. Jiné druhy oznámení rozsudku, které znal kán. 1877 CIC/1917 (slavnostní přečtení před tváří soudce, oznámení, že rozsudek leží v kanceláři soudu k přečtení nebo k vyžádání opisu) již neodpovídají požadavkům na zveřejnění rozsudku.
2. Kvůli běhu lhůty k odvolání a ke stížnosti na neplatnost musí být okamžik přijetí stranami znatelný z akt. Bude-li rozsudek doručen na soudě, doporučuje se vyhotovení potvrzení převzetí, u poštovního doručení dokazuje převzetí návratka.
3. Doručení rozsudku u soudu bude připadat v úvahu jen tehdy, když bude stranám oznámeno vynesení rozsudku a možnost dojít si pro rozsudek.
4. Také strana, která byla podle čl. 138, § 1 prohlášena za nepřítomnou v procesu, musí obdržet doručen jeden exemplář rozsudku (čl. 134, § 3). Je zde třeba doručit vyhotovení také tehdy, pokud dříve odmítla účastnit se na řízení. Podle kán. 1593, § 2 může také nepřítomná strana využít opravného prostředku proti rozsudku; musí proto – nejen protože se konečně jedná o neplatnost také jejího manželství – vědět o rozsudku.
5. Pokud nežalující strana výslovně odmítla to, aby dostávala jakékoliv oznámení od soudu, tak své právo na doručení rozsudku ztratila. Pokud to nevyklučuje partikulární zákon, může jí být oznámen tenor rozsudku. To se doporučuje, protože ve smyslu shora uvedených bodů jen v tomto případě má alespoň možnost předložit odvolání při eventuelním odřeknutí *absentia*.
6. Doručení straně, která nemohla být nalezena, nepřipadá v úvahu (čl. 134, § 4). Může, pokud později získá poznatek o rozsudku, navrhnout obnovu řízení podle čl. 290.

Čl. 260

Ireverzibilita rozsudku

Sententia definitiva, eaque valida, etsi iudices unanimiter consentiant, retractari non potest. Konečný a platný rozsudek nelze vzít zpět, ani kdyby s tím souhlasili všichni soudci.

1. Platný rozsudek nemůže být revidován. To vyplývá ze skutečnosti, že soud, u kterého byl vynesena konečný rozsudek, tímto aktem ztrácí svoji jurisdikci nad věcí. Čl. 9, § 2 prohlašuje soud pro obnovené projednání téže věci za absolutně nepřislušný.
2. Norma platí jen pro konečné rozsudky. Mezitímní rozsudky jsou podle pravidla čl. 226 zrušitelné a změnitelné.
3. Rozsudky, které nejsou platné, jsou považovány za platné do té doby, než jsou prohlášeny skrze úspěšnou stížnost na neplatnost podle čl. 271 nebo 273 za neplatné.

Čl. 260

Oprava rozsudku

§ 1. Si in sententiae textu error irreperit materialis in transcribenda parte dispositiva aut in factis vel partium petitionibus referendis, vel § 1. Vloudila-li se do textu rozsudku věcná chyba při přepisování výrokové části nebo ve vyjádření skutkového děje nebo požadavků stran nebo bylo opomenuto to, co vyžaduje

omissa sint quae art. 253, § 4 requirit, sententia ab ipso tribunali, quod eam tulit, corrigi vel compleri debet sive ad partis instantiam sive ex officio, semper tamen auditis defensore vinculi et partibus atque decreto ad calcem sententiae apposito (cf. can. 1616, § 1).

čl. 253, § 4, musí jej opravit nebo doplnit soud, který ho vynesl, a to na návrh strany nebo z úřední povinnosti, vždy však po vyslechnutí obhájce svazku a stran dekretem připojeným k rozsudku (srov. kán. 1616, § 1).

§ 2. Si qua pars vel defensor vinculi refragetur, quaestio incidens decreto definiatur (cf. can. 1616, § 2).

§ 2. Nesouhlasí-li některá strana nebo obhájce svazku s opravou, rozhodne se o tom dekretem jako o nahodilé otázce (srov. kán. 1616, § 2).

1. Chyby rozsudku, jejichž oprava přísluší vydávajícímu soudu, jsou:

- početní chyby,
- chyby v sepsání nesporného skutkového stavu (→ čl. 253 bod 4),
- chyby v sepsání návrhů stran (→ čl. 253 bod 5),
- chyby v sepsání tenoru rozsudku, který soudci určili při zasedání o rozsudku (→ čl. 248, § 6),
- nedostatky v záhlaví (→ čl. 253 bod 9),
- chyby v údajích o místě a datu vynesení rozsudku a chyby podpisů soudců.

2. K opravě nebo doplnění rozsudku dojde po slyšení stran a obhájce svazku – jejich odpor nebrání soudci rozhodnout – dekretem soudu, který vynesl rozsudek. Dekret je třeba spojit s rozsudkem, jak říká § 1, i když ne vždy nemůže být zapsán na okraj.

3. Korektuře rozsudku může odporovat strana, pokud s ní nesouhlasí. Pokud se objeví chyby rozsudku ve smyslu čl. 260, musí soudce nebo senát po slyšení stran rozhodnout, zda jsou dány chyby vyžadující korekturu, a vydat odpovídající dekret. Odpor strany nemůže na tomto ryze objektivním rozhodnutí nic změnit, neboť soudce nemá prostor k uvážení. Buďto omyl existuje, nebo ne. Také ten, kdo je chybou zvýhodněn, nemůže požadovat, aby zůstal neoprávněným. Odpor ve smyslu § 2 se tedy může vztahovat jen k tomu, že omyl není omylem nebo že je korektura vadná.

Čl. 261

Dekrety

Ceterae iudicis pronuntiationes, praeter sententiam, sunt decreta. Quae quidem, si mere ordinatoria non sint, vim non habent, nisi saltem summarie motiva exprimant, vel ad motiva in alio actu rite publicato expressa remittant (cf. can. 1617).

Ostatní rozhodnutí soudce, kromě rozsudku, jsou dekreta. Tyto dekreta, neupravují-li pouze řízení, nemají účinky, pokud alespoň souhrnně neobsahují důvody nebo neodkazují na důvody uvedené v jiném zveřejněném řádném aktu (srov. kán. 1617).

1. Soudcovská rozhodnutí, která nejsou rozsudky, jsou označována jako dekreta. Zatímco rozsudek je tím rozhodnutím soudce, kterým rozhoduje o žalobě, tedy o uplatněném nároku – v řízení o neplatnost manželství je to nárok na objasnění osobního stavu – je dekret rozhodnutí vydané v rámci jurisprudenční úlohy, které

je vydáno s ohledem na prostředky vnitřního procesního souboje nebo k vedení řízení.

2. Dekrety upravující řízení (*decreta mere ordinatoria*) jsou takové, které určují procesní průběh, jako stanovení lhůt, předvolání, připuštění svědků a ostatních důkazních prostředků.

Naproti tomu nejsou ryze proces upravující takové dekrety, které mohou zkracovat práva stran procesu: rozhodnutí o námitkách (nepříslušnosti, podjatosti atd., nikoli však o uznání *exceptiones litis finitae* podle kán. 1462, § 1, neboť tato vedou ke konečnému rozsudku) a negativní rozhodnutí o navržených důkazech.

Takové dekrety, pro něž v Kodexu chybí pojmenování, by se mohly nazývat *decreta materialia*.

3. Všechny soudcovské dekrety, které nemají povahu úpravy procesu, musí obsahovat odůvodnění, a to alespoň sumarizující. Toto odůvodnění neslouží ani tak k napadnutelnosti odvoláním, neboť to je odděleně od odvolání proti konečnému rozsudku možné jen zřídka, nýbrž síle přesvědčivosti soudcovského jednání, a tím právnímu pokoji.
4. Jestliže čl. 261 nechává postačujícím odkaz na odůvodnění jiných dekretů, potom jsou tím míněny takové, které jsou adresátům dekretů přístupné; jinak nemohou být žádnou náhradou namísto odůvodnění, které je třeba dát.
5. K opravným prostředkům proti dekretům → čl. 262.

Čl. 262

Účinek konečného rozsudku

Sententia interlocutoria vel decretum vim sententiae definitivae habent, si iudicium impediunt vel ipsi iudicio aut alicui ipsius gradui finem ponunt, quod attinet ad aliquam saltem partem in causa (can. 1618). Mezitímní rozsudek nebo dekret má účinky konečného rozsudku, zabraňuje-li řízení, nebo ukončuje-li řízení nebo jeho některý stupeň, týká-li se to alespoň některé strany záležitosti (kán. 1618).

1. K pojmu mezitímního rozsudku → čl. 246 bod 2, k pojmu (soudcovského) dekretu → čl. 261.
2. Mezitímní rozsudky a dekrety, které článek jmenuje, mají mít účinek konečného rozsudku tehdy, zabraňují-li v řízení. To přichází v úvahu jen pro dekrety, totiž např. odmítnutí žaloby podle čl. 119, § 1. Rozsudky o nahodilé záležitosti, které zabraňují v řízení, nejsou (jak lze zjistit již z pojmu mezitímního rozsudku).
3. Dekrety mají účinek konečného rozsudku dále tehdy, pokud alespoň pro jednu stranu řízení ukončují nebo uzavírají stupeň. Jako dekret, který řízení ukončuje, přichází v úvahu prohlášení absolutní nepříslušnosti soudce podle čl. 79. Dekrety, které nadto ukončují řízení, takže už vůbec nemůže pokračovat, nejsou patrné. K uznání *exceptio litis finitae* nebo nějaké jiné námitky ukončující proces dojde konečným rozsudkem (procesním rozsudkem), nikoli dekretem.
4. Účinek úpravy čl. 262 se ukazuje v čl. 280, °4, podle něž je odvolání proti dekretům a mezitímním rozsudkům přípustné, jen pokud soudcovské rozhodnutí má účinek konečného rozsudku.